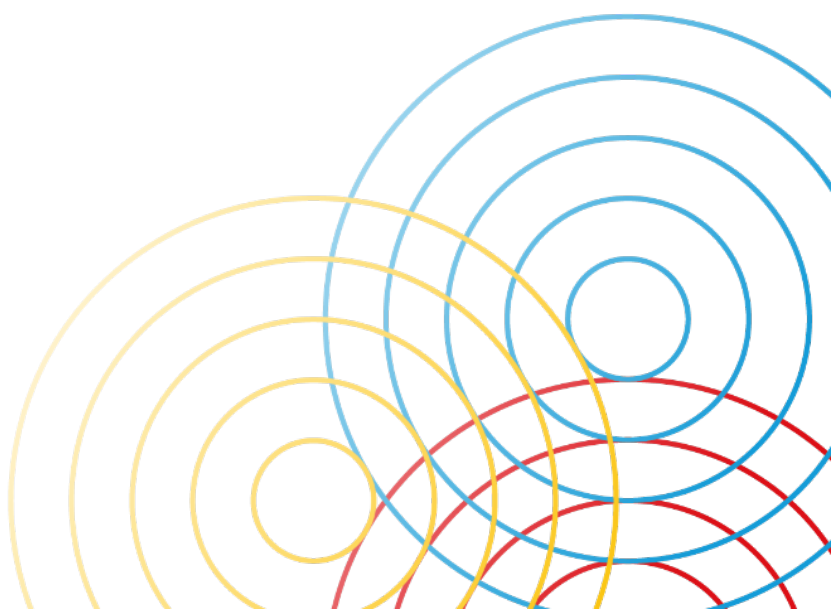

Kies voor een toekomstbestendige MKB-maakindustrie

Analyse **Miljoenennota** 2027

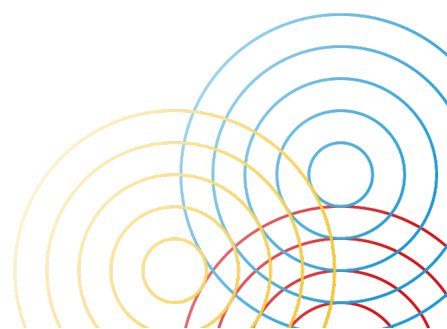

Analyse Miljoenennota Koninklijke Metaalunie

Deze analyse van de Miljoenennota bevat een overzicht voor leden van Koninklijke Metaalunie van de plannen voor het komende jaar, lopende zaken en het economisch beeld zoals deze op Prinsjesdag 2026 door het kabinet bekend zijn gemaakt.

Inhoud

1.	Algemene reactie Metaalunie op Prinsjesdag 2026	3
2.	Economisch beeld Nederland	6
3.	Ondernemersklimaat	9
4.	Vakmensen (Onderwijs, arbeidsmarkt en sociale zekerheid)	14
5.	Innovatie en Industriebeleid	18
6.	Duurzaam Ondernemen	22

1. Algemene reactie Koninklijke Metaalunie Prinsjesdag 2026

“Kies voor ondernemerskracht, minder lasten en meer daadkracht”

Koninklijke Metaalunie vindt dat het kabinet op Prinsjesdag enkele stappen in de goede richting zet om innovatie en technologische vernieuwing te stimuleren. Tegelijkertijd zijn de maatregelen onvoldoende om de uitdagingen rond verdienvermogen, voldoende vakkrachten, verduurzaming, digitalisering, energie en veiligheid het hoofd te bieden. “Voor de MKB-maakindustrie ontbreekt nog steeds een overtuigend groeiperspectief”, zegt Metaalunievoorzitter Mark Helder. “Werken en ondernemen worden per saldo duurder, terwijl tekorten aan vakmensen, regeldruk en de druk op onze concurrentiepositie groot blijven.”

Terugvallende investeringen grote zorg

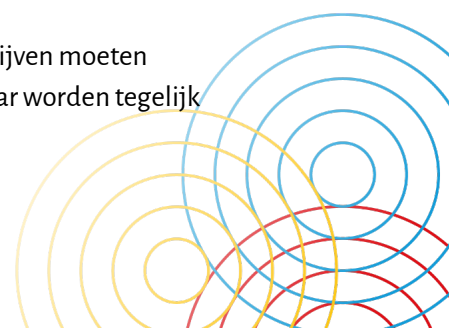
“Het is goed dat het kabinet meer aandacht heeft voor innovatie en technologie, maar de terugval van bedrijfsinvesteringen is een grote zorg”, aldus Helder. Juist nu zijn bedrijven nodig die vernieuwen, groeien en investeren in mensen en productie. Daarvoor moet het ondernemersklimaat fundamenteel beter: lagere lasten, minder regeldruk, toegankelijke innovatiefinanciering en praktische oplossingen voor knelpunten als netcongestie. Volgens Helder is de richting op onderdelen goed, maar ontbreekt daadkracht. “De grote knelpunten zijn bekend. Nu zijn concrete oplossingen nodig, met nadrukkelijke aandacht voor het brede mkb. Juist daar liggen veel innovatiekracht, werkgelegenheid en toekomstig verdienvermogen.”

Van analyse naar daadkracht

Metaalunie ziet dat het kabinet oog heeft voor verdienvermogen en economische weerbaarheid, maar die analyse is niet nieuw. Ondernemers wachten al jaren op structurele keuzes die ondernemerschap, werkgeverschap en groei aantrekkelijker maken. Investerings in machines, mensen, digitalisering en verduurzaming worden voor jaren gedaan en vragen om een duidelijke en stabiele overheidskoers. Zonder voldoende vakmensen kan de MKB-maakindustrie niet groeien, verduurzamen en vernieuwen. “Wie wil dat bedrijven vernieuwen, groeien en bijdragen aan onze economische weerbaarheid en verduurzaming, moet zorgen voor een stabiel ondernemersklimaat. Dat vraagt niet om nóg een rapport, maar om uitvoering”, aldus Helder.

De grens aan lasten en regeldruk is bereikt

Voor Metaalunie is het terugdringen van lasten en regeldruk een hoofdpoging. Bedrijven moeten bijdragen aan maatschappelijke opgaven, vernieuwen en personeel aantrekken, maar worden tegelijk

geconfronteerd met hoge werkgeverslasten, stijgende kosten en steeds meer verplichtingen. “Iedere euro die via hogere lasten uit een mkb-bedrijf wordt gehaald, is niet beschikbaar voor een nieuwe machine, robot, digitalisering of vakman”, zegt Helder. Metaalunie onderschrijft het belang van uitgaven aan veiligheid en defensie, maar vindt dat de rekening niet onevenredig bij werkgevers en ondernemers mag terechtkomen. Vooral het mkb kampt met een stapeling van lasten, regels, hoge energie- en loonkosten, personeelstekorten en internationale concurrentie. “Voor de MKB-maakindustrie is de grens bereikt. Minder regeldruk en beheersbare lasten zijn noodzakelijk om ruimte te houden voor groei, innovatie en werkgelegenheid.”

Maak werkgeverschap weer aantrekkelijk

Ook op de arbeidsmarkt zijn structurele hervormingen nodig. Werknemers hebben recht op zekerheid, maar werkgevers moeten voldoende ruimte houden om mensen aan te nemen en te groeien. Een belangrijk knelpunt is volgens Metaalunie de loondoorbetalingsverplichting bij ziekte. Die moet voor mkb-werkgevers van twee naar één jaar, als onderdeel van een bredere, fundamentele herziening van het socialezekerheidsstelsel. “Voor een klein bedrijf kan langdurige uitval van één medewerker grote financiële gevolgen hebben. Dat maakt ondernemers terughoudend om personeel aan te nemen.” Metaalunie constateert dat het kabinet op dit moment kiest voor het terugdraaien of uitstellen van eerder aangekondigde maatregelen op het terrein van de sociale zekerheid. Metaalunie wil dat het kabinet, werkgevers en vakbonden zo snel mogelijk met elkaar in gesprek gaan om tot een evenwichtig en toekomstbestendig sociaal zekerheidsstelsel te komen, waarin zekerheid voor werknemers samengaat met minder risico's, lagere kosten en minder administratieve lasten voor werkgevers.

Innovatie: goede richting, maar schaal en toegankelijkheid moeten omhoog

Metaalunie is positief over de extra aandacht voor innovatie, technologie en arbeidsproductiviteit. Het kabinet trekt 333 miljoen euro uit voor een nieuwe ronde van het Nationaal Groeifonds, 500 miljoen euro over vijf jaar voor het Nationaal Agentschap voor Disruptieve Innovatie (NADI) en maakt de innovatiebox aantrekkelijker voor het mkb. Dit zijn stappen in de goede richting, maar de schaal is nog onvoldoende. Het budget voor NADI blijft ver achter bij de 1,5 tot 2 miljard euro die in het rapport-Wennink wordt geadviseerd. Het mkb-bedrijf moet er in de praktijk iets mee kunnen op het gebied van robotisering, AI, automatisering of nieuwe productietechnologie. Het mkb-bedrijf moet er in de praktijk iets mee kunnen op het gebied van robotisering, AI, automatisering of nieuwe productietechnologie. Innovatiemiddelen moeten daarom praktisch toegankelijk zijn voor het brede mkb, met voldoende schaal, stabiele fiscale voorwaarden en ruimte om te ondernemen.

Sterke mkb-bedrijven maken sterke industriële ketens

Het brede mkb moet een volwaardige plaats krijgen in het industrie- en innovatiebeleid. De Nederlandse industrie bestaat niet alleen uit grote ondernemingen en startups. Metaalunie pleit daarom voor innovatie- en investeringsprogramma's die vanaf het begin toegankelijk zijn voor MKB-maakbedrijven en rekening houden met hun bijdrage aan regionale en nationale industriële ecosystemen. Een forse stijging van de arbeidsproductiviteit is daarbij noodzakelijk. Door vergrijzing en arbeidsmarktkrapte zal Nederland meer moeten doen met minder mensen. De Arbeidsproductiviteitsagenda van het kabinet agendeert de zaken die moeten worden aangepakt. Metaalunie vindt dat nu snel deze agenda concreet wordt uitgevoerd.

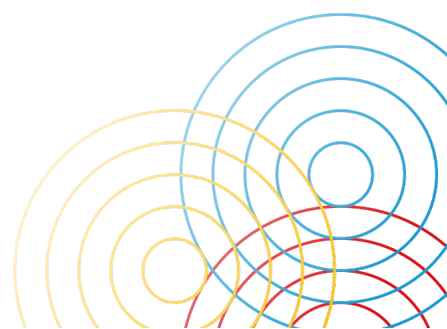

Laat de defensie-euro's ook landen in de Nederlandse mkb-keten

De defensie-uitgaven lopen fors op, richting de NAVO-norm van 3,5 procent van het bbp in 2035 en daarmee boven de 40 miljard euro per jaar. “Dat is een noodzakelijke keuze”, zegt Helder. “Maar slechts een vijfde van de defensiebestedingen komt nu in Nederland terecht.” MKB-maakbedrijven kunnen bijdragen aan strategische autonomie, maar hebben daarvoor langjarige raamovereenkomsten en voldoende perspectief nodig om investeringen terug te verdienen. “Elke defensie-euro die niet in de Nederlandse keten landt, is een gemiste kans.”

Boodschap aan kabinet-Jetten: Kies voor ondernemerskracht!

Het kabinet-Jetten is als minderheidskabinet afhankelijk van wisselende meerderheden in Tweede en Eerste Kamer. Daardoor kan beleid tijdens de rit veranderen. “Voor ondernemers is dat een serieus probleem”, zegt Helder. “Investeringen in machines, mensen, digitalisering en verduurzaming vragen om meerjarige zekerheid over lasten, subsidies en regels.” Metaalunie roept kabinet en parlement daarom op te kiezen voor een heldere en consistente koers die ondernemers vertrouwen en ruimte geeft. Kies voor ondernemerskracht. “Nederland heeft sterke ondernemers en vakmensen. Versterk die kracht met minder lasten en regeldruk, meer voorspelbaarheid en beleid dat het brede mkb daadwerkelijk bereikt. Dat is nodig om onze maakindustrie, het concurrentievermogen en de toekomstige welvaart te versterken.”

2. Economisch beeld nederland

“Bron: MKB-Nederland”

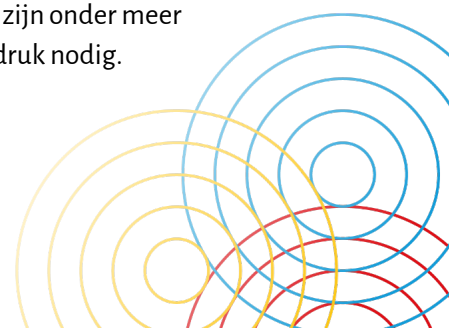
Algemeen beeld van de economie

Korte termijn

- De Nederlandse economie blijft opvallend **veerkrachtig**, ondanks en deels ook dankzij internationale turbulentie: onze economie groeit volgens het CPB naar verwachting volgend jaar met 1,2 procent. Sinds 2020 groeide onze economie met 4,7 procent, een van de hoogste scores in de eurozone (bron: ING). **De hightechindustrie levert een belangrijke bijdrage aan de groei, vooral machinebouw, ICT en farma.**
- Nederland is ook welvarend in brede zin: de **armoede blijft historisch laag**, al loopt het percentage mensen in armoede volgend jaar wel iets op van 2,6 naar 2,7 procent. Dat bij een bijna volledige werkgelegenheid: de **werkloosheid** schommelt rond de 4 procent en het aantal werkenden stijgt.
- De **inflatie** blijft hoog, volgend jaar komt deze uit op een relatief hoge 2,7 procent. Dit holt de koopkracht van burgers af. Ook de concurrentiekracht van ons internationale bedrijfsleven kan onder druk komen als de inflatie hoger is dan die in concurrerende landen.
- Ondanks de hoge inflatie stijgen de **reële lonen** met 0,9 procent (2026) en 1,1 procent (2027). De **koopkracht** stijgt dit jaar nog met 0,6 procent, maar daalt volgend jaar gemiddeld iets met 0,1 procent. Deze daling blijft beperkt door hogere cao-lonen – dit jaar + 4,2 procent, volgend jaar + 3,8 procent – en overheidsbeleid (lastenverlichting en schrappen van bezuinigingen).

Langere termijn

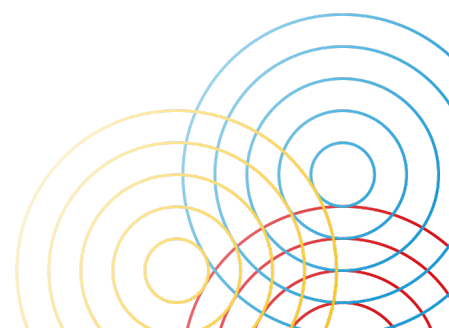
- Ondanks deze positieve cijfers is er zorg over ons **concurrentievermogen**. Juist in het huidige, versplinterde politieke speelveld is het essentieel om langetermijnbeleid te voeren dat de Nederlandse economische motor structureel versterkt. Het bedrijfsleven kan en wil hierbij een stabiele factor zijn.
- Vanuit een **langetermijnperspectief** zien we de volgende zorgen:
 - **Schaarste beperkt onze groei.** Investerings worden belemmerd door stikstof, netcongestie, trage vergunningverlening en personeelstekorten.
 - Onze **productiviteitsverbetering stagneert**. Om die weer aan te jagen, zijn onder meer langjarige investeringen, consistent beleid en een aanpak van de regeldruk nodig.

- Nederland loopt ook **bureaucratisch** vast. Te veel mensen zijn bezig met regels: het opstellen ervan, het toezicht erop en het (proberen te) naleven ervan. Dat vertroebelt het zicht op kansen voor groei.

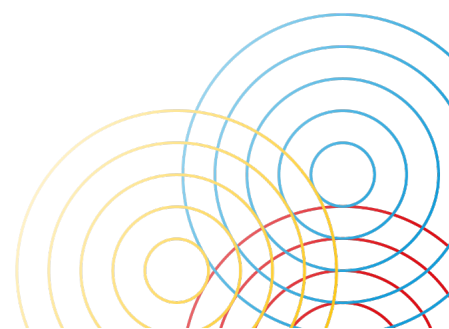
Overheidsfinanciën

- De Miljoenennota 2027 is een tussenstand. Het minderheidskabinet heeft in het coalitieakkoord financiële keuzes gemaakt, maar is voor de uitwerking afhankelijk van meerderheden in het parlement.
- De overheidsfinanciën ontwikkelen zich op korte termijn vrij gunstig. In 2026 en 2027 bedraagt het EMU-tekort respectievelijk 2,3 en 2,9 procent van het bbp. Daarna komt het EMU-saldo naar verwachting uit op –2,5 procent van het bbp in 2028 en 2029. De staatsschuld neemt toe van 45,6 procent van het bbp in 2026 tot 49,6 procent in 2031, maar blijft daarmee ruim onder het gemiddelde in de eurozone. Het EMU-tekort en de staatsschuld blijven gedurende de kabinetsperiode daarmee ruimschoots binnen de Europese normen van respectievelijk 3 en 60 procent van het bbp.
- Over een langere periode neemt het beslag van de overheidsuitgaven op de economie echter sterk toe. De netto collectieve uitgaven zijn gestegen van 36,5 procent van het bbp in 2001 naar 42 procent dit jaar en lopen richting 2060 verder op naar circa 50 procent (bron: CPB). Belangrijke oorzaken zijn de structureel stijgende uitgaven aan zorg en sociale zekerheid, vooral als gevolg van de vergrijzing, en hogere uitgaven aan defensie en rente over een groeiende staatsschuld.
- Daarmee wordt steeds belangrijker waaraan de overheid haar geld uitgeeft. Zoals de Miljoenennota zelf constateert, nemen consumptieve overheidsuitgaven zonder hervormingen automatisch toe en dreigen daarmee investeringen voor de toekomst te worden verdrongen. Dat sluit aan bij de titelboodschap van deze Miljoenennota, ‘Welvaart opnieuw verdienen’: gezonde overheidsfinanciën vragen niet alleen om beheersing van tekort en schuld, maar óók om hervormingen die structurele uitgavengroei beperken en ruimte maken voor investeringen in het toekomstige verdienvermogen.
- Om de overheidsfinanciën de afgelopen jaren op orde te houden, zijn de lasten de afgelopen jaren al substantieel verhoogd. In de tabel is te zien dat in de periode 2018 tot en met volgend jaar de totale lasten met ruim 16 miljard euro stijgen. Terugkijkend zijn vooral de lasten voor het bedrijfsleven sterk verhoogd, terwijl die voor burgers juist zijn verlaagd. In diezelfde periode zijn de lasten op kapitaal en consumptie overigens sterk gestegen, en die op arbeid juist verlaagd. In de ontwerpbegroting 2027 lopen vervolgens de totale lasten nog eens op met 6 miljard euro.

Tabel: Cumulatieve beleidsmatige lasten (in miljarden, bron: CPB)

	2018-2026	2027	Totaal
Huishoudens	-4,4	+3,8	-0,6
Bedrijven	+14,2	+2,1	+16,3
Buitenland	+0,6	+0,1	+0,7
Totaal	+10,6	+6,0	+16,6

3. Ondernemersklimaat

Het Nederlandse ondernemersklimaat staat onder druk en vraagt om politieke keuzes. Ondernemers lopen al te lang aan tegen stijgende lasten, regeldruk en onzeker beleid, terwijl juist nu investeringen in mensen, technologie en productie nodig zijn. Sterke MKB-maakbedrijven zijn onmisbaar voor ons verdienvermogen, onze industriële weerbaarheid en onze toekomstige welvaart.

Het kabinet benoemt terecht thema's als innovatie, technologie, arbeidsproductiviteit, talent en ruimte voor ondernemers. Maar na jaren van analyses en goede voornemens is het tijd voor uitvoering. Kabinet en parlement moeten zorgen voor minder lasten en regeldruk, meer voorspelbaarheid en beleid dat investeringen en groei daadwerkelijk mogelijk maakt. Alleen dan kunnen MKB-maakbedrijven blijven investeren, groeien en hun cruciale rol in sterke Nederlandse industriële ketens vervullen.

Met betrekking tot het ondernemersklimaat zijn dit de belangrijkste aandachtspunten:

Fiscale zaken op een rijtje

- **Aanpassingen CBAM**

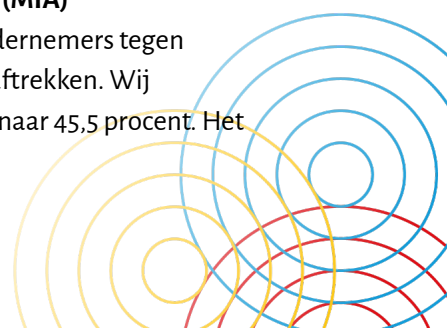
Het kabinet past de Nederlandse wetgeving aan de gewijzigde Europese regels voor het Carbon Border Adjustment Mechanism (CBAM) aan. Onder meer worden toezicht en handhaving door de Nederlandse Emissieautoriteit wettelijk verankerd en wordt gegevensuitwisseling met de Belastingdienst geregeld. Positief is dat de boeteregels worden versoepeld, waardoor bij bepaalde beperkte of onopzettelijke overtredingen een lagere boete mogelijk wordt. Voor bedrijven blijft een werkbare uitvoering van CBAM van groot belang. Metaalunie pleit ervoor om de CBAM-opbrengsten te herinvesteren in het verduurzamen van de sectoren die de heffingen opbrengen.

- **Belasting op leidingwater**

De Belasting op Leidingwater (BoL) is herzien na een tussenstap in 2026. Vanaf 2027 wordt het heffingsplafond volledig afgeschaft en wordt de grondslag beperkt tot drinkwater. Daarnaast wordt het tarief met 10 cent per m³ verhoogd. Het schrappen van het heffingsplafond van deze belasting is een lastenverzwaring voor grote afnemers in het mkb en de industrie, maar ook voor ziekenhuizen, zwembaden en andere organisaties die drinkwater gebruiken. De opgehaalde middelen komen niet ten goede aan het verduurzamen of verminderen van het watergebruik. Onderzoek laat zien dat beprijzing slechts een beperkt effect heeft op het watergebruik. Positief is wel dat de grondslag wordt beperkt, waardoor duurzame alternatieven zoals hergebruik, water van andere kwaliteit en circulaire oplossingen niet extra worden belast.

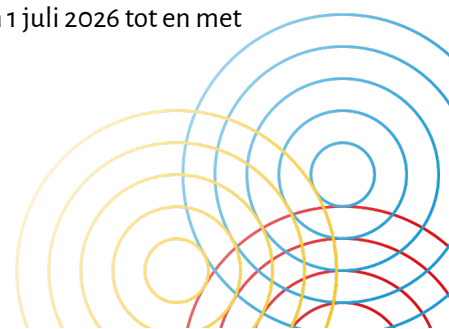
- **Verruiming Energie-investeringsaftrek (EIA) en Milieu-investeringsaftrek (MIA)**

De EIA en MIA worden voor 2027 verruimd. Met deze regelingen kunnen ondernemers tegen aantrekkelijkere voorwaarden duurzaamheidsinvesteringen van hun winst aftrekken. Wij verwelkomen deze verruiming. De aftrek van de EIA wordt verhoogd van 40 naar 45,5 procent. Het

budget voor 2027 bedraagt 454 miljoen euro. Voor de MIA blijft de aftrek 40 procent, maar wordt het budget verruimd. Voor 2027 is 160 miljoen euro beschikbaar, tegenover 135 miljoen euro in 2026.

- **Onbelaste reiskostenvergoeding**
De onbelaste reiskostenvergoeding wordt verhoogd van 23 naar 25 eurocent per kilometer. De verhoging geldt met terugwerkende kracht tot 1 januari van dit jaar.
- **Werkkostenregeling producten eigen bedrijf**
In lijn met een motie uit de Tweede Kamer stelt het kabinet voor om de kortingsregeling in de WKR voor branche-eigen producten af te schaffen. Deze regeling wordt veelvuldig gebruikt door B2C-ondernemers in alle soorten en maten. Werkgevers die korting blijven geven, kunnen nog wel gebruik maken van de vrije ruimte in de WKR, mits die nog voldoende beschikbaar is.
- **Vrijheidsbijdrage via Aof-premie**
In het coalitieakkoord is de 'vrijheidsbijdrage' voor het bedrijfsleven ingevuld als een taakstellende verhoging van de Aof-premies met 1,5 miljard euro in 2027 en 1,7 miljard euro vanaf 2028. De verhoging van de Aof-premies zou plaatsvinden in dezelfde verhouding tussen het lage en het hoge tarief, maar de definitieve premiepercentages zijn nog niet gepubliceerd.
- **Startersaftrek afgeschaft**
Als onderdeel van de dekking van het energiepakket is besloten de startersaftrek af te schaffen. Ondernemend Nederland vindt dit onwenselijk, omdat juist beginnende ondernemers te maken krijgen met lage en onzekere inkomsten. Bovendien ervaren zij in de kwetsbare opstartfase hoge aanloopkosten en beperkte toegang tot externe financiering. Omdat de willekeurige afschrijving voor starters is gekoppeld aan de startersaftrek, worden deze ondernemers dubbel geraakt. De maatregel verhoogt de belastingdruk voor starters en verkleint de prikkel om (al dan niet vanuit loondienst) een onderneming te starten.
- **Stakingsaftrek en meewerkaftrek**
Ter dekking van de gunstige aandelenoptieregeling voor werknemers van startups en scale-ups worden de stakingsaftrek en meewerkaftrek verlaagd met 75 procent. Hoewel stimulering van innovatieve startups en scale-ups belangrijk is, is het niet gewenst om die te financieren door generieke fiscale regelingen voor kleine ondernemers te versoberen. Bovendien stapelen deze versoeringen met de afbouw van de zelfstandigenaftrek en startersaftrek.
- **Pseudo-eindheffing**
Vorig jaar is de pseudo-eindheffing voor niet-uitstootvrije auto's van de zaak geïntroduceerd. Dit jaar wordt daarop een aantal aanpassingen voorgesteld waar de praktijk mee geholpen zal zijn. Voor vervangend vervoer (bandenwissel, reparatie) komt onder voorwaarden een uitzondering. Voor lesauto's wordt ook onder voorwaarden een uitzondering geboden. Het overgangsrecht wordt verruimd naar 31 december 2030. Tot slot is een anticumulatiebepaling opgenomen.
- **Tijdelijke verlaging MRB-bestelauto's**
Het kabinet stelt voor het MRB-tarief voor bestelauto's van ondernemers tijdelijk te verlagen. De maatregel houdt in dat het reguliere lagere tarief gedurende de periode van 1 juli 2026 tot en met 31 december 2026 met 50 procent wordt verlaagd.

Nationale Investeringsinstelling goede stap

Het kabinet werkt verder aan de oprichting van een Nationale Investeringsinstelling (NII), waarin Invest-NL en Invest International worden samengebracht. In de Miljoenennota staat 3,3 miljard euro gereserveerd voor de NII. Koninklijke Metaalunie steunt de komst van een sterke, slagvaardige investeringsinstelling die aanvullend aan de markt opereert en private investeringen helpt losmaken. Tegelijkertijd zal Metaalunie aandacht vragen voor de toegankelijkheid voor het MKB om hier gebruik van te kunnen maken. Met name op het gebied van de vaak moeilijk financierbare investeringen op het gebied van arbeidsproductiviteit ziet Metaalunie hier kansen. De NII moet op voldoende afstand van de overheid kunnen functioneren en ruimte krijgen om verschillende financieringsvormen in te zetten, waaronder garanties, risicodragend kapitaal en *blended finance*. Later deze maand wordt een Kamerbrief met de verdere uitwerking van de NII verwacht.

Aandacht voor MKB-financiering belangrijk

Ook in de Miljoenennota 2027 blijft de BMKB stevig verankerd als financieringsinstrument voor het mkb. De regeling wordt momenteel geëvalueerd en de komende periode gemoderniseerd en vereenvoudigd, zodat deze beter aansluit op de huidige bancaire en non-bancaire financieringsmarkt en eenvoudiger toepasbaar wordt voor financiers. Koninklijke Metaalunie steunt deze ontwikkeling. Ook de samenwerking tussen overheid, financiers en ondernemersorganisaties binnen het Nationaal Convenant MKB-Financiering is belangrijk om knelpunten in de financieringsmarkt gezamenlijk aan te pakken.

Regeldrukaanpak moet beter

Wij waarderen de ambitie van het kabinet om de regeldruk voor ondernemers terug te dringen. Tegelijkertijd zien ondernemers daarvan in de praktijk nog onvoldoende resultaat. Van de 500 regels die voor de zomer van 2026 geschrapt of vereenvoudigd zouden worden, zijn er slechts 94 afgerond. Bovendien blijft de regeldruk door nieuwe nationale en Europese regelgeving oplopen. Alleen regels tellen is daarom niet genoeg. Ondernemers lopen vooral vast op de stapeling van verplichtingen, administratieve lasten, onduidelijke uitvoering en disproportionele eisen. De aanpak moet zich daarom richten op aantoonbare lastenvermindering in uren en euro's. Nieuwe regelgeving moet tot het noodzakelijke minimum worden beperkt. Europese regels moeten zonder aanvullende Nederlandse kop worden ingevoerd en bestaande nationale koppen die het gelijke speelveld verstoren moeten actief worden geschrapt. Ook moet nieuwe regelgeving beter worden getoetst op uitvoerbaarheid, proportionaliteit, samenhang en stapeling. Verder is een apart programma nodig om onnodig hoge en dubbele toezichtlasten terug te dringen. Regels moeten niet alleen op papier eenvoudiger worden, maar ook in de uitvoering begrijpelijk en werkbaar zijn. Ondernemers moeten snel kunnen zien welke verplichtingen voor hen gelden en wat concreet van hen wordt verwacht. Tot slot moet binnen het kabinet één partij verantwoordelijk worden voor de totale regeldruk die bij ondernemers samenkomt. Alleen met duidelijk eigenaarschap, meetbare reductiedoelen en minder nieuwe verplichtingen zal de regeldrukaanpak voor ondernemers daadwerkelijk merkbaar worden.

Overheidsaanbestedingen

De Miljoenennota noemt voor 2026-2035 in totaal ruim 420 miljard euro aan publieke investeringen. Een belangrijk deel van deze investeringen zal uiteindelijk via opdrachten aan bedrijven in de markt

terecht komen. De Europese Commissie heeft op 9 september een voorstel gepresenteerd voor een nieuwe verordening voor overheidsopdrachten. Het voorstel heeft tot doel het proces te vereenvoudigen en te harmoniseren, maar positioneert overheidsinkoop ook nadrukkelijker als instrument om Europese en nationale beleidsdoelstellingen te realiseren op het gebied van duurzaamheid, sociale gelijkheid, innovatie, strategische autonomie, veiligheid en weerbaarheid. Overheidsinkoop kan een belangrijke bijdrage leveren aan strategische doelstellingen, maar eisen moeten relevant en proportioneel zijn, en stapeling moet worden voorkomen. Brede en gelijke toegang voor het mkb en effectieve rechtsbescherming moeten worden geborgd.

Economische weerbaarheid

Eind 2024 heeft het kabinet in beeld gebracht wat nodig is om Nederland weerbaar(der) te maken tegen hybride en militaire dreiging. Hierbij wordt de bal nog te veel bij het bedrijfsleven gelegd. Het is positief dat het ministerie van Economische Zaken in 2027 de handelingsopties voor bedrijven in kaart brengt, maar dat laat onverlet dat er óók een rol voor de overheid ligt. Aanvullende middelen zijn nodig voor beschermings- en herstelmaatregelen van vitale infrastructuur, maar ook voor de weerbaarheid van het mkb. Voor dit laatste zijn gerichte fiscale of subsidieregelingen nodig (net als bij cybersecurity). Ook blijft een concrete invulling van de overeengekomen 1,5 procent NAVO-norm uit. Wij pleiten voor een expliciete koppeling tussen de 1,5 en 3,5 procent voor Defensie: 1,5 procent wordt ingezet voor de realisatie van de randvoorwaarden voor militaire paraatheid.

Positief is dat het kabinet in 2027 de ondersteuning aan kritieke (ofwel vitale) entiteiten gaat versterken. Hierbij zet het kabinet in op versterkte informatie-uitwisseling en kennisdeling.

Handelsakkoorden: versterk de internationale concurrentiepositie van de maakindustrie

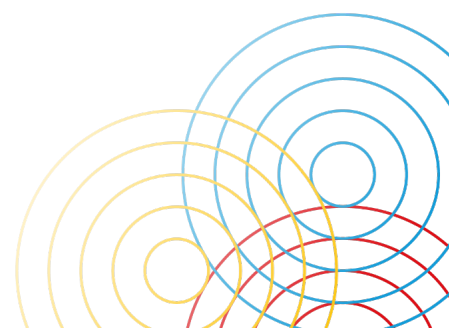
Internationale handel, goed voor ruim 30 procent van ons nationaal inkomen, is cruciaal. Het is teleurstellend dat het kabinet het budget voor handelsbevordering de komende jaren verlaagt. Metaalunie roept het kabinet op internationaal en nationaal industriebeleid vanuit één uitgangspunt vorm te geven: zorg dat Nederlandse MKB-maakbedrijven internationaal kunnen concurreren. Versterk Europese waardeketens en eigen productiecapaciteit, verlaag structureel kosten en regeldruk, pak oneerlijke concurrentie aan en verbreed het netwerk van betrouwbare handelspartners. Combineer dit met toegankelijke mkb-instrumenten, sterke publiek-private samenwerking, goede handelsinformatie en krachtige economische diplomatie. Een sterke industrie met strategisch gespreide handelsrelaties vormt de basis voor het Nederlandse verdienvermogen en een economisch en strategisch weerbaar Europa.

Geopolitieke spanningen en de strijd om kritieke grondstoffen onderstrepen het belang van een sterk Nederlands industriebeleid. Nederland moet daarom voldoende eigen productiecapaciteit behouden en ontwikkelen, met gerichte publiek-private samenwerking in strategische sectoren als machinebouw, halfgeleiders, energie en defensie. De stijgende defensie-uitgaven bieden daarbij kansen voor Nederlandse MKB-maakbedrijven. Een gelijk speelveld is essentieel. Nederlandse bedrijven mogen binnen Europa niet structureel op achterstand staan door verschillen in regelgeving, energieprijzen, werkgeverslasten en sociale verplichtingen. Tegelijkertijd moeten we optreden tegen oneerlijke concurrentie van buiten de EU, waaronder marktverstoringende staatssteun en dumping.

Voor de exportgerichte maakindustrie blijft toegang tot internationale markten, grondstoffen en technologie noodzakelijk. Nederland en Europa moeten de handelsrelaties verbreden en strategisch

spreiden. Nieuwe handelsverdragen met betrouwbare partners moeten markten openen, handelsbelemmeringen verminderen en toegang tot kritieke grondstoffen zekerstellen, zonder nieuwe strategische afhankelijkheden te creëren. Om kansen voor de MKB-maakindustrie bereikbaar te maken, zijn toegankelijke internationaliseringsinstrumenten en goede publiek-private samenwerking nodig. Overheid, brancheorganisaties en bedrijven moeten samen kansrijke markten identificeren en ondernemers voorzien van actuele informatie over regelgeving, handelsbelemmeringen, economische veiligheidsrisico's en zakenpartners. Ook een sterk netwerk van ambassades en consulaten blijft van grote waarde. Economische diplomatie opent deuren, verbindt publieke en private partijen en helpt Nederlandse belangen te behartigen. Behoud en versterking hiervan is daarmee een investering in het Nederlandse verdienvermogen.

4. Vakmensen (Onderwijs, arbeidsmarkt en sociale zekerheid)

De krapte op de arbeidsmarkt blijft een grote uitdaging voor de MKB-maakindustrie. Bedrijven hebben niet alleen nieuwe vakmensen nodig, maar moeten ook kunnen investeren in de ontwikkeling en duurzame inzetbaarheid van hun medewerkers. Leven Lang Ontwikkelen is daarbij essentieel, ook om innovaties daadwerkelijk in de praktijk toe te passen en de arbeidsproductiviteit te verhogen. Dat vraagt om sterk technisch onderwijs, publiek-private samenwerking, meer zij-instroom van vakkrachten en voldoende ruimte voor goed werkgeverschap. Oplopende werkgeverslasten en risico's rond ziekte en arbeidsongeschiktheid zetten die ruimte juist onder druk.

Het kabinet zet stappen om talent aan te trekken, op te leiden en te behouden en de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt te verbeteren. Tegelijk worden enkele eerder aangekondigde maatregelen in de sociale zekerheid geschrapt of uitgesteld. Metaalunie ziet daarin aanknopingspunten, maar vindt dat meer nodig is. Nederland heeft een arbeidsmarkt en socialezekerheidsstelsel nodig waarin werken, leren en goed werkgeverschap worden gestimuleerd. Dat betekent investeren in vakmanschap én hervormen: minder risico's en lasten voor werkgevers, meer mogelijkheden om mensen naar technisch werk te begeleiden en medewerkers gezond en productief aan het werk te houden.

Met betrekking tot onderwijs, arbeidsmarkt en sociale zekerheid zijn de belangrijkste aandachtspunten:

Meer technisch talent opleiden

Metaalunie onderschrijft de ambitie van het kabinet om talent aan te trekken, op te leiden en te behouden, maar een succesvolle Talentstrategie vraagt om aandacht voor talent op alle niveaus. Voor de MKB-maakindustrie zijn praktisch opgeleide technische vakmensen onmisbaar om innovaties en sleuteltechnologieën daadwerkelijk in de praktijk toe te passen. Daarom is een sterke doorlopende leerlijn nodig, van kennismaking met techniek in het primair onderwijs via vmbo, mbo en hbo naar bbl, zij-instroom en Leven Lang Ontwikkelen.

Ook de bekostiging van het beroepsonderwijs en middelen voor regionale samenwerking moeten gericht bijdragen aan krachtige technische opleidingen vanuit landelijk beleid en met een regionale uitrol. Metaalunie vindt daarbij dat middelen voor arbeidsmarktrelevant onderwijs nadrukkelijk terecht moeten komen bij technische opleidingen, die door hun praktijkgerichte karakter en hoge investeringen in apparatuur, materialen en begeleiding essentieel zijn voor het oplossen van de groeiende tekorten aan technisch vakmanschap.

Met minder mensen meer kunnen doen

Door vergrijzing en arbeidsmarktkrapte moeten MKB-maakbedrijven meer doen met minder mensen. Robotisering, digitalisering en AI leveren pas resultaat op als vakmensen ermee kunnen werken. Investeren in technologie en innovatie moet daarom hand in hand gaan met investeren in mensen en vakmanschap.

Samen opleiden in de regio

Metaalunie steunt de investeringen in publiek-private samenwerking en de regionale arbeidsmarktinfrastructuur, maar benadrukt dat de grootste meerwaarde ligt in het versterken van bestaande succesvolle netwerken. Bedrijfsvakscholen Metaal, technische opleidingsbedrijven en publiek-private samenwerkingen zijn nauw verbonden met de MKB-maakindustrie en kunnen snel inspelen op de vraag naar nieuwe vaardigheden en technologieën.

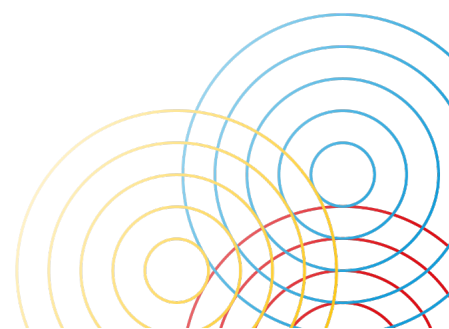
Werkcentra bieden kansen om meer werkzoekenden en zij-instromers naar technische beroepen te begeleiden, mits zij aansluiten op deze bestaande infrastructuur. Bouw daarom geen nieuwe structuren naast wat al werkt, maar verbind, versterk en schaal bewezen initiatieven op om meer technisch talent duurzaam naar de sector te leiden. Dit is ten eerste nodig om de huidige tekorten te verminderen, maar ook om op de lange termijn de vergrijzing binnen de sector tegen te gaan.

Vakmensen blijven ontwikkelen

Metaalunie ondersteunt de forse investeringen van het kabinet in Leven Lang Ontwikkelen (LLO), maar vindt het essentieel dat deze middelen daadwerkelijk terechtkomen op de werkvloer van het mkb. Verbind daarom Sectorale Ontwikkelpaden, Werkcentra, publiek-private samenwerkingen en Bedrijfsvakscholen Metaal tot één samenhangende infrastructuur. Niet alleen nieuwe medewerkers verdienen onze aandacht, maar juist ook medewerkers die al in de sector werken en toe zijn aan een volgende stap in hun carrière. Zo stimuleren we niet alleen nieuwe instroom, maar zorgen we er ook voor dat vakmensen langer behouden blijven voor de MKB-maakindustrie.

Tegelijkertijd is verdere ontwikkeling nodig om het werk slimmer en anders te organiseren. Daarmee kunnen we de arbeidsproductiviteit verhogen, innovatie stimuleren en de sector toekomstbestendiger maken.

Bedrijfsvakscholen vervullen daarbij een cruciale rol: zij bieden praktijkgericht technisch onderwijs, sluiten direct aan op de behoeften van MKB-maakbedrijven en maken het mogelijk om zowel nieuwe instromers als ervaren medewerkers snel de juiste vaardigheden aan te leren. Zo kunnen medewerkers zich blijven ontwikkelen en kunnen zij-instromers sneller worden opgeleid voor een baan in de techniek. LLO moet geen nieuw stelsel naast bestaande structuren worden, maar voortbouwen op de bewezen opleidingsinfrastructuur die sectoren en regio's al hebben ontwikkeld en die dagelijks haar waarde bewijst voor ondernemers en vakmensen. Door deze infrastructuur optimaal te benutten en te versterken, kunnen we sneller en gericht opleiden en beter inspelen op de behoeften van de MKB-maakindustrie.

Subsidie Praktijkleren niet korten

De bbl is voor de MKB-maakindustrie een van de belangrijkste routes naar nieuw vakmanschap. Juist nu Nederland meer technisch talent nodig heeft, vindt Metaalunie het onverstandig om te bezuinigen op de regeling die bedrijven ondersteunt bij het opleiden van vakmensen. De aangekondigde structurele korting van €20 miljoen vanaf 2030 moet daarom van tafel.

MKB-maakbedrijven investeren zelf fors in opleiding en begeleiding. Zeker voor kleine bedrijven kan de vergoeding het verschil maken tussen wel of geen leerwerkplek. Wie meer technisch talent wil opleiden en begeleiden, moet bedrijven die daar dagelijks aan bijdragen ondersteunen in plaats van de ondersteuning te verminderen.

Techniek hoort bij de basis

Het kabinet zet terecht in op verbetering van de basisvaardigheden. Voor Metaalunie horen daar naast taal en rekenen ook digitale en technische vaardigheden bij. Technologie is inmiddels onderdeel van vrijwel ieder beroep.

Metaalunie wil daarom structureel aandacht voor ICT, techniek en technologie in het onderwijs. Ook iedere beroepsopleiding in elke sector zou studenten moeten voorbereiden op technologische ontwikkelingen binnen het toekomstige beroep.

Een sterk vmbo voor de techniek

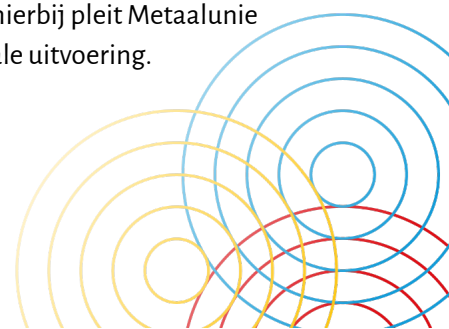
Het kabinet constateert zelf dat Nederland een groot tekort aan technici heeft. Metaalunie vindt daarom dat praktisch en technisch talent een centrale plaats moet krijgen in de Talentstrategie, met een sterke positie voor vmbo en mbo. Technisch talent ontstaat niet vanzelf: alle kinderen moeten al op de basisschool kennismaken met techniek en de maakindustrie, waarna een sterke doorlopende leerlijn via vmbo en mbo verder vorm krijgt.

Daarbij zijn goede praktijkvoorzieningen en nauwe samenwerking met het bedrijfsleven essentieel. Bedrijfsvakscholen Metaal spelen hierin een belangrijke rol als praktijklocatie waar leerlingen, studenten en zij-instromers kennismaken met moderne technieken en het vak in een realistische werkomgeving leren. Zo vergroten we de instroom van vakmensen die de MKB-maakindustrie nodig heeft om te groeien, verduurzamen en vernieuwen.

Leren in en met de praktijk

Metaalunie onderschrijft de inzet van het kabinet om onderwijs beter te laten aansluiten op de arbeidsmarkt. Voor technisch onderwijs betekent dit dat leren in en met de praktijk een stevige plek moet krijgen. Bedrijfsbezoeken, gastlessen en echte opdrachten vanuit bedrijven laten jongeren ervaren wat werken in de moderne maakindustrie inhoudt en welke kansen daar liggen.

Metaalunie wil dat succesvolle initiatieven en regionale samenwerkingen structureel worden ondersteund. Goede samenwerking tussen school en bedrijf vraagt om continuïteit en voldoende ruimte voor bedrijven om bij te dragen aan het onderwijs, niet om steeds nieuwe tijdelijke projecten. Ook hierbij pleit Metaalunie ervoor om de Bedrijfsvakscholen Metaal een prominentere rol te geven in de regionale uitvoering.

Vakmensen gezond en veilig aan het werk houden

Gezond en veilig werken is essentieel om vakmensen duurzaam inzetbaar te houden. Metaalunie wil dat beleid zich richt op preventie, bewustwording en sectorspecifieke, praktische ondersteuning van werkgevers en medewerkers. Daarbij moet worden voorkomen dat nieuwe verplichtingen leiden tot extra administratieve lasten voor MKB-maakbedrijven.

Sociale zekerheid: uitstel van maatregelen

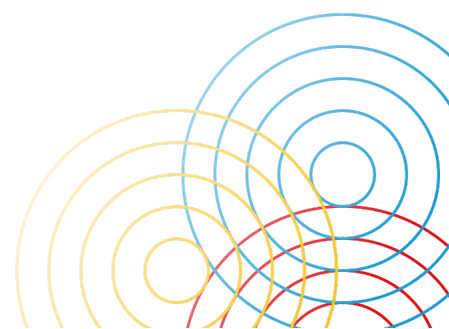
Het kabinet bevestigt op Prinsjesdag dat verschillende eerder aangekondigde maatregelen in de sociale zekerheid worden teruggedraaid of uitgesteld. Zo zet het kabinet het voorstel om de versnelde verhoging van de AOW-leeftijd definitief niet door en draait het de verlaging van het maximumdagloon terug. Het maximumdagloon is het maximale loonbedrag waarover uitkeringen zoals de WW, WIA en Ziektewet worden berekend. Het voornemen om de maximale WW-duur in te korten van 24 naar 12 maanden wordt met een jaar uitgesteld (naar 1-1-2029). Hetzelfde geldt voor de afschaffing van de compensatieregeling transitievergoeding (naar 1-1-2028). Metaalunie is positief over dit uitstel, omdat daarmee ruimte ontstaat om de regeling mee te nemen in een bredere hervorming van het socialezekerheidsstelsel.

Werkgeverslasten lopen op

Voor werkgevers zijn ook de oplopende lasten zorgelijk. De gemiddelde Whk-premie stijgt door hogere geraamde WIA-kosten. Daarnaast wordt de Aof-premie verhoogd voor onder meer de financiering van de vrijheidsbijdrage. Daarmee worden werkgevers opnieuw geconfronteerd met hogere lasten, terwijl de onderliggende problemen in het arbeidsongeschiktheidsstelsel onvoldoende worden aangepakt. Juist voor mkb-bedrijven leidt deze stapeling van premies, loonkosten en werkgeversverplichtingen tot extra druk op investeringen, innovatie en werkgelegenheid.

Herziening socialezekerheidsstelsel noodzakelijk

Metaalunie vindt dat het uitstel van verschillende maatregelen moet worden benut voor een fundamentele herziening van het socialezekerheidsstelsel. Daarbij horen nadrukkelijk een verkorting van de loondoorbetalingsverplichting bij ziekte van twee naar één jaar en een herziening van de transitievergoeding. Voor mkb-bedrijven vormen twee jaar loondoorbetaling en de uitgebreide re-integratieverplichtingen een groot financieel en organisatorisch risico. Metaalunie wil dat kabinet, werkgevers en vakbonden op korte termijn met elkaar in gesprek gaan over een toekomstbestendig stelsel met minder risico's, lagere lasten en meer ruimte voor werkgeverschap.

5. Innovatie en Industriebeleid

Innovatie is cruciaal voor het toekomstige verdienvermogen van Nederland. Juist de MKB-maakindustrie speelt daarin een sleutelrol. Om internationaal concurrerend te blijven, moeten bedrijven kunnen investeren in nieuwe technologie, digitalisering, automatisering en robotisering. Dat is niet alleen nodig om nieuwe producten en toepassingen te ontwikkelen, maar vooral ook om slimmer en productiever te produceren.

Het kabinet zet met extra aandacht voor innovatie, technologie en arbeidsproductiviteit stappen in de goede richting. Nu is het zaak dat die inzet ook het brede mkb bereikt. Door vergrijzing en aanhoudende arbeidsmarktkrapte moet Nederland immers meer doen met minder mensen. Een hogere arbeidsproductiviteit is daarom geen keuze, maar een noodzaak. Dat vraagt om investeringen in technologie én in vakmensen.

Daarbij kan innovatiebeleid niet los worden gezien van een krachtig industriebeleid. Nederland heeft belang bij sterke industriële ketens waarin grote ondernemingen en gespecialiseerde MKB-maakbedrijven samen ontwikkelen, produceren en innoveren. Dat versterkt niet alleen ons verdienvermogen, maar ook onze economische weerbaarheid en strategische autonomie. Industriebeleid moet daarom gericht zijn op een aantrekkelijk en voorspelbaar investeringsklimaat, voldoende ruimte voor productie en programma's die ook daadwerkelijk toegankelijk zijn voor het brede mkb.

Achter grote technologische koplopers staat een netwerk van gespecialiseerde MKB-maakbedrijven dat kennis ontwikkelt, onderdelen produceert, innoveert en vakmensen opleidt. Innovatie- en industriebeleid moet daarom vanaf het begin rekening houden met deze bedrijven en hen in staat stellen om te investeren, op te schalen en nieuwe technologie daadwerkelijk toe te passen.

Met betrekking tot Innovatie en Industriebeleid zijn dit de belangrijkste aandachtspunten:

WBSO

	Tarief eerste schijf	Tarief eerste schijf starters	Lengte eerste schijf	Tarief tweede schijf
2022	32%	40%	350.000	16%
2023	32%	40%	350.000	16%
2024	32%	40%	350.000	16%
2025	36%	50%	380.000	16%

2026	36%	50%	380.000	16%
2027	36%	50%	391.020	16%

Koninklijke Metaalunie is gelukkig met de stabiele tarieven (en de indexatie van de lengte van de eerste schijf). Dit geeft ondernemers zekerheid voor de veelal langjarige investeringen die zij doen in onderzoek en innovatie. Tevens vinden we het van belang dat dit kabinet werk maakt van verlichting van administratieve lasten, onder andere door te verkennen of in plaats van het vereiste dat 100 procent van de kosten direct aan r&d-projecten wordt toegerekend, vaker gebruik kan worden gemaakt van verdeelsleutels. Ten slotte zijn we positief dat het kabinet onderzoekt of de afbakening van programmatuurontwikkeling kan worden verruimd. Dit zou recht doen aan de sterk veranderende omstandigheden waarin bedrijven hun r&d uitvoeren. Koninklijke Metaalunie blijft pleiten voor een uitbreiding van de scope van de WBSO zodat fiscaal-financiële ondersteuning van het verbeteren van productieprocessen om de arbeidsproductiviteitsgroei te ondersteunen mogelijk wordt.

Innovatiebox & mkb-forfait

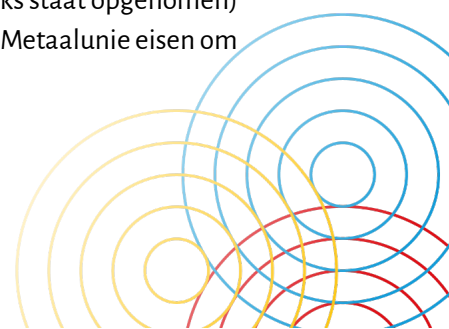
Koninklijke Metaalunie is positief over de aangekondigde maatregelen die de toegankelijkheid van deze regeling voor met name het MKB verbeteren. Een voorbeeld daarvan is de verruiming van het zogenoemde mkb-forfait. Met het mkb-forfait in de innovatiebox hoeven bedrijven niet precies te berekenen welk deel van hun winst aan een innovatief immaterieel activum is toe te rekenen. Dat maakt de innovatiebox toegankelijker voor ondernemingen waarvoor een uitgebreide winsttoerekening relatief veel administratieve lasten met zich meebrengt. De forfaitaire innovatiewinst bedraagt 25 procent van de fiscale winst, waarbij het bedrag is gemaximeerd op 25.000 euro per jaar. Het kabinet stelt voor dit maximum te verhogen naar 100.000 euro.

Groeifonds – openstelling vierde ronde met 375 miljoen euro

De Groeifondsprogramma's, en met name de publiek-private programma's in de r&d-poot, zijn cruciaal om grootschalige disruptieve innovaties te ontwikkelen die het verdienvermogen duurzaam versterken en de productiviteit verhogen. Koninklijke Metaalunie is daarom zeer positief dat het kabinet inzet op de openstelling van een vierde ronde van het Fonds met 375 miljoen euro, specifiek gericht op de strategische domeinen van de ministeriële Taskforce Toekomstige Welvaart en Vestigingsklimaat. Tegelijkertijd zal Koninklijke Metaalunie eisen dat voor het mkb een prominent aandeel is weggelegd.

NADI – 260 miljoen

Het kabinet maakt voor de komende acht jaar 500 miljoen euro aan niet-revolverende middelen vrij voor het Nationaal Agentschap voor Disruptieve Innovatie (NADI). Koninklijke Metaalunie is positief over het vrijmaken van additionele middelen voor publieke investeringen in innovatie. Dit zou in de toekomst ook een mooie versneller kunnen zijn voor wat in het Groeifonds wordt opgebouwd. Om deze middelen met zoveel mogelijk impact in te zetten is het van belang dat het NADI zo goed mogelijk oplijnt met de Defensie Innovatie Opschalingsautoriteit (DIOA – waarvoor nog geen meerjarige reeks staat opgenomen) én dat zoveel mogelijk aansluiting wordt gezocht bij Europese partners. Ook hier zal Metaalunie eisen om een aandeel voor het mkb te gaan realiseren.

Bezuiniging op het Toekomstfonds

De stevige bezuinigingen op het Toekomstfonds zijn een slechte zaak. Ze raken belangrijke regelingen voor start- en scale-ups en innovatief mkb, zoals het Innovatiekrediet, Seed Capital en de Vroegefasefinanciering. Positief is wel dat de bezuiniging door de inzet van incidentele meevallers is uitgesteld tot 2030. Metaalunie gaat de gevolgen voor haar leden zo veel mogelijk beperken.

Versnel groei arbeidsproductiviteit

De gemiddelde productiviteitsgroei bedroeg sinds 2009 amper 1% per jaar, terwijl deze rond de eeuwwisseling nog boven 2% lag. Tegelijk verwacht het CPB na 2,4% groei in 2025 een productiviteitsgroei van 2,5% in 2026 en 1,2% in 2027. De productiviteitsgroei blijft achter bij de inflatie, wat betekent dat Nederland als productieland duurder wordt. Dit is al enige jaren zo. Groei is niet meer genoeg. Er moet een versnelling van de groei van de arbeidsproductiviteit komen. In de door het vorige kabinet gepresenteerde productiviteitsagenda staan goede zaken die direct uitgevoerd kunnen worden. Ook loopt er een aantal publiek-private projecten en programma's. De organisatie om die uit te voeren is er ook. Koninklijke Metaalunie is van mening dat deze goed functionerende programma's versterkt moeten worden. Door het versterken van deze programma's kan er snel worden doorgepakt.

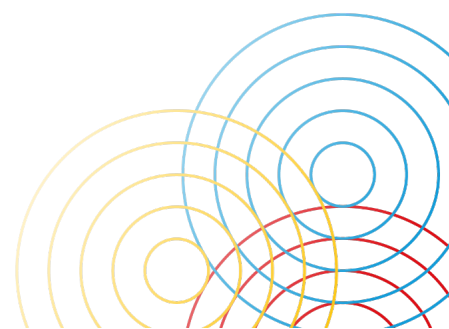
Koninklijke Metaalunie wil daarom nu concrete actie. Alle analyses wijzen dezelfde kant op, de middelen zijn er. Het is nu vooral zaak om snel op gang te komen.

Industriebeleid van plannen naar uitvoering

De richting die het kabinet kiest bevat daarmee verschillende positieve elementen voor de MKB-maakindustrie. Investerings in innovatie en defensie en aandacht voor productiviteit, infrastructuur, vergunningverlening en netcongestie zijn noodzakelijk om het Nederlandse verdienvermogen te versterken.

Tegelijkertijd wordt het succes uiteindelijk bepaald door de uitvoering. De Miljoenennota bevestigt een forse stijging: lasten op arbeid nemen volgens de nieuwe CPB-indeling met €10,1 mld toe. Hogere lasten op arbeid, aanhoudende netcongestie, regeldruk en onzekerheid over toekomstig beleid kunnen investeringen juist afremmen. Bovendien is het kabinet-Jetten een minderheidskabinet. Voor verschillende voorstellen zal daarom steun in Tweede en Eerste Kamer moeten worden gevonden. De plannen die op Prinsjesdag worden gepresenteerd, kunnen tijdens de parlementaire behandeling nog wijzigen.

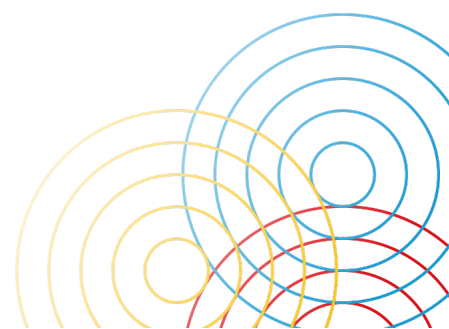
Metaalunie vindt dat ondernemers meer ruimte en zekerheid moeten krijgen op investeringen in machines, medewerkers, digitalisering, verduurzaming en nieuwe markten. Minder regeldruk, voldoende energie en fysieke ruimte, toegang tot innovatie- en defensieprogramma's en vooral een betrouwbaar langetermijnbeleid zijn hiervoor essentiële voorwaarden voor de Nederlandse MKB-maakindustrie om te doen waar zij goed in is: innoveren, produceren en bijdragen aan het verdienvermogen en de weerbaarheid van Nederland. Hier benadrukt Metaalunie dat het niet alleen gaat om ondernemingen maar ook om het versterken van productieketens en ecosystemen.

Benut Nederlandse MKB-maakindustrie voor Defensie

De sterke groei van de defensie-uitgaven biedt grote kansen voor de Nederlandse maakindustrie. Voor Metaalunie is het essentieel dat een groter deel van deze investeringen terecht komt bij Nederlandse en Europese bedrijven en dat ook het gespecialiseerde mkb toegang krijgt tot defensieopdrachten. Het kabinet moet daarom de doelstelling waarmaken om 40% van de defensiebestedingen in de Nederlandse maakindustrie te laten landen; momenteel ligt dit aandeel nog onder de 20%. De extra defensiemiddelen moeten snel worden vertaald in langjarige opdrachten, voorfinanciering, innovatie en uitbreiding van productiecapaciteit. Daarbij moet ook de nieuwe Defensie Innovatie- en Opschalingsautoriteit een concrete en zichtbare rol krijgen.

MKB-maakbedrijven beschikken over veel specialistische kennis, flexibiliteit en productiecapaciteit en zijn daarmee van grote waarde voor de Nederlandse en Europese strategische autonomie. Zij kunnen echter alleen aanhaken als aanbestedingen toegankelijk zijn, er voldoende zekerheid is over toekomstige opdrachten en investeringen in certificering en productiecapaciteit kunnen worden terugverdiend. Metaalunie vindt het daarom belangrijk dat maatregelen voor langetermijnzekerheid, voorfinanciering en eenvoudiger aanbestedingsprocedures juist ook in de praktijk toegankelijk zijn voor het mkb. Zo versterken hogere defensie-uitgaven niet alleen onze militaire slagkracht, maar ook de Nederlandse industriële capaciteit en weerbaarheid.

6. Duurzaam ondernemen

Duurzaam ondernemen vraagt om meer dan ambities. MKB-maakbedrijven willen investeren in verduurzaming door middel van elektrificatie en nieuwe technologie. Netcongestie, hoge kosten, complexe regels en onzeker beleid kunnen dat blokkeren. Juist daardoor komen investeringen die bijdragen aan zowel het verdienvermogen als de verduurzaming van Nederland onvoldoende van de grond. De MKB-maakindustrie heeft daarbij een dubbele rol: bedrijven moeten hun eigen productie verduurzamen én leveren de technologie en producten die de energie- en klimaattransitie mogelijk maken. Daarvoor zijn een betrouwbare energie-infrastructuur, toegankelijke financiering en stabiel beleid noodzakelijk. Het kabinet moet daarom niet alleen doelen stellen, maar vooral de randvoorwaarden creëren waarmee ondernemers daadwerkelijk kunnen investeren. Zo gaan verduurzaming en economische groei hand in hand.

Met betrekking tot Duurzaam Ondernemen zijn de belangrijkste aandachtspunten:

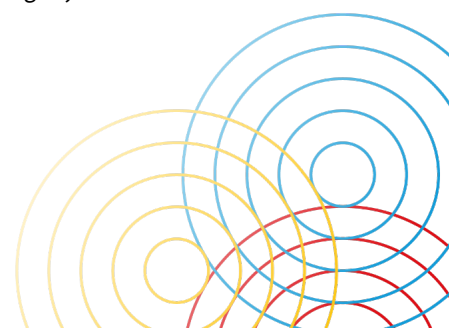
Energiemaatregelen gevolgen Midden-Oosten

Vanwege de hoge energieprijzen als gevolg van de situatie in het Midden-Oosten heeft het kabinet dit voorjaar bijna 1 miljard euro aan maatregelen aangekondigd voor bedrijven en huishoudens. Voor ondernemers wordt de Energie-investeringsaftrek (EIA) vanaf 2027 verhoogd van 40 naar 45,5 procent en zijn tijdelijke maatregelen genomen voor onder meer mobiliteits- en brandstofkosten zoals een tijdelijke verlaging van de vrachtwagenheffing, waarvoor het kabinet eenmalig 80 miljoen euro reserveert. Deze maatregelen waren al bekend, maar het is positief dat de steunmaatregelen nu met Prinsjesdag verder worden uitgevoerd.

Netcongestie: veel hoopgevende maatregelen maar het kan nog beter

Door het knellend gebrek aan elektriciteit stokt de groei van MKB-maakbedrijven. Ondernemers willen graag uitbreiden en hun arbeidsproductiviteit verhogen, maar het ontbreekt simpelweg aan de benodigde elektriciteit om dat te kunnen doorvoeren. Hoopgevend zijn de recent aangekondigde wetwijzigingen waarmee de tijd om nieuwe stroomverbindingen te maken gehalveerd zou kunnen worden.

De 33 miljoen euro voor de Flex-e-subsidie en de 9 miljoen euro om energiehubs te ondersteunen vormen een goed begin maar bevatten onvoldoende financiering om het volledige instrumentarium op te kunnen zetten om ondernemers op korte termijn te helpen bij acute problemen door netcongestie. Bestaande oplossingen voor flexibel energieverbruik hebben bewezen effectief te zijn en stellen ondernemers hiermee in staat te blijven ondernemen, uitbreiden en elektrificeren. Een goed voorbeeld hiervan is de Flex-e-subsidie die ondernemers subsidie geeft op praktische oplossingen voor het omgaan met netcongestie zoals batterijen. Op de eerste dag dat de subsidie openging, was het beschikbare budget al drie keer overschreden. Om deze reden pleit Metaalunie ervoor om hier zo spoedig mogelijk meer middelen voor vrij te maken.

Metaalunie pleit er daarnaast voor om het aangekondigde wetgevingspakket te optimaliseren door een transparante, overtuigende en zo nodig (richting de netbeheerders) afdwingbare vergoedingensystematiek toe te voegen op basis waarvan kosteneffectief extra beschikbaar energiepotentieel kan worden vrijgespeeld. In de woorden van de Koning tijdens de troonrede: “Slimmer omgaan met pieken en dalen in het stroomnet”. Tevens pleit Metaalunie ervoor om de kleinverbruikers, die sinds kort ook in de wachtrij staan, te voorzien van hetzelfde instrumentarium als waarover de grootverbruikers beschikken om weer snel uit deze wachtrij te komen.

Zo missen kleinverbruikers op de wachtlijst de flexibele contractvormen waarmee grootverbruikers door aanpassing van hun netgebruik eerder transportcapaciteit kunnen krijgen.

Meer grip op grondstoffen is essentieel voor strategische autonomie

Juist in deze tijden is grip hebben en behouden op grondstoffen essentieel om onze nationale en Europese strategische autonomie te vergroten. Op het moment dat die grip is versterkt, kan een circulaire economie de borgpin zijn om die grip te behouden. De plannen voor een circulaire economie liggen er, maar voor de maakindustrie komt het nu aan op uitvoering. Metaalunie vindt het belangrijk dat het kabinet voldoende middelen beschikbaar stelt om circulaire investeringen daadwerkelijk van de grond te krijgen. Dat geldt zeker voor de routekaarten circulaire economie, waaraan het programma Circulaire Maakindustrie een belangrijke bijdrage heeft geleverd. Uitgerekend nu, op het moment dat deze routekaarten klaar zijn, dreigt vertraging doordat cofinanciering van het programma vanaf 2027 ontbreekt. Voor de uitvoering van de routekaarten is de komende jaren alleen al voor de maakindustrie circa € 200 miljoen nodig. De 78 miljoen euro die nu voor alle sectoren tezamen wordt uitgetrokken, is daarom onvoldoende. Ook moet Nederland meer werk maken van de beschikbaarheid, verwerking en recycling van kritieke grondstoffen, die essentieel zijn voor onder meer de hightech- en defensie-industrie. Voor Metaalunie is de boodschap helder: zet de stap van circulaire ambities naar praktische uitvoering en zorg dat MKB-maakbedrijven voldoende handelingsperspectief houden om mee te kunnen doen en te investeren.

Houd energiekosten voor de maakindustrie concurrerend

De Nederlandse energieprijzen zijn internationaal gezien hoog. Naast de leveringsprijzen en fiscale heffingen lopen ook de nettarieven sterk op, waardoor de concurrentiepositie van de Nederlandse maakindustrie verder onder druk komt te staan. De recente Kamerbrief en aankondigingen van de netbeheerders geven aanleiding tot bezorgdheid over met name de netwerkkosten. Metaalunie pleit ervoor om de kosten van grootschalige uitbreiding en verzwaring van het elektriciteitsnet niet direct volledig via de nettarieven bij de huidige gebruikers neer te leggen. Laat het Rijk (een deel van) deze investeringen voorfinancieren uit de algemene middelen. Zodra de nieuwe netcapaciteit beschikbaar komt, worden deze kosten over een langere periode via de nettarieven terugbetaald door de dan grotere groep gebruikers van het net. Zo worden de kosten gespreid over de tijd én over de gebruikers die daadwerkelijk van de uitbreiding profiteren, in plaats van dat de bedrijven van vandaag de rekening vooruitbetalen.

Zorg dat duurzaamheidsregelgeving verduurzaming mogelijk maakt

Duurzaamheidsregelgeving moet ondernemers in staat stellen om daadwerkelijk te verduurzamen. Ondoelmatige regelgeving kan leiden tot een papieren werkelijkheid, waarin het voldoen aan regels centraal komt te staan in plaats van het bereiken van duurzaamheidswinst. Regels kunnen bovendien

onuitvoerbaar zijn of zelfs een prikkel geven die verduurzaming tegenwerkt. In de praktijk zien ondernemers dit op verschillende manieren terug. Door de complexiteit van de uitgebreide producentenverantwoordelijkheid (UPV) is het bijvoorbeeld niet altijd duidelijk welke verplichtingen voor wie gelden en wat concreet van bedrijven wordt verwacht. Daarom is het bij de herziening van de uitgebreide producentenverantwoordelijkheid (UPV) belangrijk dat verantwoordelijkheden in de keten helder, eerlijk en uitvoerbaar worden verdeeld. Bij regelgeving rond Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS) kunnen circulaire grondstoffen juist worden ontmoedigd doordat bedrijven moeten aantonen dat bepaalde ZZS niet in de materiaalstroom voorkomen, terwijl vergelijkbare eisen niet altijd voor primaire grondstoffen gelden. En ondernemers kunnen worden verplicht laadvoorzieningen op bedrijfssparkeerplaatsen te realiseren, terwijl netcongestie de benodigde elektriciteitscapaciteit onmogelijk maakt. Kijk daarom bij nieuwe duurzaamheidsregelgeving vooraf naar de samenhang met andere regels, de praktische uitvoerbaarheid en de noodzakelijke randvoorwaarden. Betrek het bedrijfsleven vroegtijdig, zodat knelpunten vóór invoering worden opgelost. Zo staat niet het voldoen aan regels, maar daadwerkelijke verduurzaming centraal.

Voorkom onnodige uitbreiding van de energiebesparingsplicht

Metaalunie maakt zich nog steeds zorgen over het voornemen om de terugverdientijd binnen de energiebesparingsplicht te verlengen van vijf naar zeven jaar, terwijl het voornemen om de verbruiksgrens van 50.000 kWh te verhogen naar 100.000 kWh weer van de baan lijkt te zijn. Hierdoor krijgen meer mkb-bedrijven te maken met extra verplichtingen, administratieve lasten en uitvoeringskosten. Nu de voorgenomen wijzigingen nog niet aan de Raad van State zijn voorgelegd en opnieuw in de Tweede Kamer worden besproken, ligt er een kans om de regeling beter uitvoerbaar te maken. Behoud de terugverdientijd van vijf jaar en verhoog de verbruiksgrens naar 100.000 kWh. Zo kunnen administratieve en uitvoeringslasten worden beperkt zonder de energiebesparingsdoelen uit het oog te verliezen.

MKB-maakindustrie meer ondersteunen bij verduurzaming

De MKB-maakindustrie wil investeren in verduurzaming, maar voor veel duurzame investeringen is de businesscase nog niet rendabel. Bewezen regelingen zoals Flex-e en MIA/Vamil helpen ondernemers om deze onrendabele top te overbruggen en investeringen mogelijk te maken. Door meer middelen beschikbaar te stellen voor effectieve instrumenten en andere vormen van ondersteuning, kunnen meer verduurzamingsinvesteringen van de grond komen en kan het mkb sneller verduurzamen.

CONTACT

Wijnand van Zanten | Manager Public Affairs

Koninklijke Metaalunie
Einsteinbaan 1 | 3439 NJ Nieuwegein

zanten@metaalunie.nl | 030 – 605 33 44 | 06 - 53 28 99 37

